

Korduma kippuvad küsimused

1. Miks sellist määrust vaja on?

Kuna erinevate aegade või riikide haridussüsteemides on välja antud samanimelisi, kuid sisult erinevaid kvalifikatsioone, siis on vaja luua selgus selles, millele varasemad kvalifikatsioonid tänases kõrgharidussüsteemis vastavad.

Tänast süsteemi nimetatakse 3+2 süsteemiks, mille järgi õpivad tudengid Eesti ülikoolides alates 2002. aasta sügisest. See tähendab 3aastast bakalaureuseõpet, 2aastast magistriõpet ning 4aastast doktoriõpet.

Nõukogude liidu aegsete kvalifikatsioonide ning iseseisvuse esimese 10 aasta kõrgharidussüsteemis antud kvalifikatsioonide vastavus 3+2 süsteemis tuleb määrata, et tagada kõigile võrdsed võimalused edasiõppimisel ja tööle kandideerimisel nii Eestis kui mujal Euroopas.

2. Kuidas see määrus sündis?

Eesti on liitunud kahe olulise dokumendiga – Euroopa ühtset kõrgharidusruumi kujundava nn Bologna deklaratsiooniga ja nn Lissaboni konventsiooniga, mis reguleerib kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnustuste tunnustamist Euroopa regioonis.

Bologna deklaratsioon käivitas nn Bologna protsessi, mille üheks eesmärgiks on isikute vaba liikumise soodustamine nii õppimise kui ka töötamise eesmärgil. Selleks on vajalik sarnase kõrgharidusastmete süsteemi ja nendele vastavate kvalifikatsioonide kehtestamine.

Bologna protsessi raames jõustusid 2002. ja 2003. aastal ulatuslikud muudatused „Ülikooliseaduses” ja „Rakenduskõrgkooli seaduses” ning Vabariigi Valitsuse määruses „Kõrgharidusstandard”.

Kolme aasta jooksul hinnati varasemaid kvalifikatsioone, arutati võimalusi mitmetes tööühmades ning konsulteeriti erinevate sihtrühmadega Eestis ja rahvusvahelisel tasandil.

3. Millest lähtudes on need vastavused määratud?

ENIC/NARIC Keskus on analüüsinud väga paljude erinevate riikide haridussüsteeme ja hinnanud erinevate õppekavade sisu, eesmäärke ja väljundit.

Näiteks termini „magistrikraad” all on erinevatel aegadel mõeldud erinevaid õppekavasid. ENIC/NARIC Keskus ongi selle info kokku koondanud, võrrelnud õppekavasid sisuliselt ja siis vastavused määranud. Nii näiteks on nn vana bakalaureusekraad ja NL ajal omandatud spetsialistidiplom Euroopa kontekstis kõige sarnasemad praegusele magistrikraadile.

Need vastavused kiitis juba aastal 2002 heaks ka Rektorite Nõukogu, kuhu kuulusid kõigi avalik-õiguslike ülikoolide rektorid.

4. Kas mulle väljastatakse mingi dokument selle kohta, et minu kvalifikatsioon on vastav magistriskraadile?

Eraldi dokumenti vastavuse tõendamiseks vaja ei ole. Määrus on avaldatud, jõustunud ja kõigile täitmiseks kohustuslik. Tööle kandideerides või õppima asudes tuleks oma haridusena märkida kõigepealt see nimetus, mis on diplomil, siis otsida määrusest, millele see praeguses süsteemis vastab ja sulgudesse märkida määratud vastavus.

5. Kas neil bakalaureustel ja endise 5-aastase ülikoolihariduse diplomiga inimestel, kelle õigused võrdsustati uute magistritega, on ka veel õigus (riigi tellitavatele kohtadele) magistrantuuri astuda?

Nn vana bakalaureuseõppe käigus omandati spetsialistile vastav kvalifikatsioon, samamoodi omandatakse spetsialistile vastav kvalifikatsioon ka tänase süsteemi 3+2 magistriõppes.

Paljude eelmises süsteemis bakalaureusekraadi ja nõukogude aja süsteemis diplomi saanud isikute jaoks on 3+2 magistriõpe paljuski juba õpitu kordamine. Seetõttu käsitletakse seda kui sama astme õppe kordamist ning riik teist korda neid õpinguid ei finantseeri. Samal ajal võetakse 2005. aasta suvel viimast korda vastu ka veel 4+2 teadus- ja kutsemagistriõppesse, kuhu võivad kandideerida kõik need, kes on õppinud 4aastase bakalaureuseõppekava järgi.

6. Millele vastab tänases süsteemis 4+2 magister?

4+2 magister vastab tänases süsteemis magistri- ja doktorikraadi vahelisele kvalifikatsioonile st tal on 3+2 magistrist kõrgem kvalifikatsioon, kuid doktorist madalam kvalifikatsioon. Ülikoolidel on õigus oma n.ö vanu magistriõppekavasid ja uusi doktoriõppekavasid võrrelda ning mingite osade kattuvuse korral magistriõpinguid doktoriõppe osana arvesse võtta. Et aga see kattuvus võib erialati ja ülikooliti olla erinev, ei saa riik siinkohal ühtseid reegleid kehtestada. Ülikoolidel tuleb need otsused ise langetada. Siinkohal on oluline märkida ka seda, et 4+2 magistrikraad on teaduskraad ning sellele laienevad vastavalt õigused asuda teaduskraadi nõudvale ametikohale ning osaleda teadusprojektides.

7. Kas 4+2 bakalaureused on valmis doktorantuuri astuma?

Doktoriõpe oli ja on õpe, millesse kõik ei peagi pürgima, eriti siis, kui sügavat huvi teadustööga tegeleda ei ole. Lisaks eelnevatele õpingutele on doktoriõppesse kandideerimisel väga olulised ka isiku individuaalsed eeldused teadustöö tegemiseks. Mitmel pool Euroopas (Saksamaa, Inglismaa, Holland jt) vältab doktorieelne õpe just 4 aastat ning mitmel juhul ei nõuta selle aja sees ka uurimistööd (mida Eesti 4aastase õppe läbinud bakalaureused aga on kindlasti teinud). Need välismaalt tulevad noored lubatakse Eestis doktoriõppesse kandideerima. Määruse eesmärk ongi tagada, et Eestis bakalaureusekraadi omandanud isikutel oleks seesama õigus.

8. Kust ma määruse kohta täpsustavat infot saan?

Kui määrus hoolikalt läbi loetud, kuid miski jääb segaseks, tasuks esmalt lugeda seletuskirja, seejärel lühikest selgitust koos vastavustabeliga ning kindlasti ka meedias ilmunud selgitavaid artikleid. Kõik need on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt ehk siit samast üks samm tagasi minnes. Ette valmistatakse ka käsiraamatut, mida kavatakse levitada nii õppeasutustele kui tööandjatele.

9. Kui määrus ei käsitle minul olemas olevat kraadi või diplomit, siis kust ma selle kohta infot saaksin?

Kui Sul on nõukogudeaegne diplom või tunnistus või mõnes välisriigis välja antud diplom, siis tasub pöörduda Akadeemilise Tunnustamise Infokeskusesse (Eesti ENIC/NARIC) telefonil 696 24 15.

10. Mida kirjutada töötaja isikukaardile, kui tal on NL aegne keskeriharidus?

Haridustaseme reale isikukaardil tuleks kirjutada kindlasti keskeriharidus, sest isegi juhul kui sellele oleks vastavus tänases haridussüsteemis määratud, on temal siiski omandatud keskeriharidus. Sulgudesse võib täpsustavalt lisada õppeaja. Õppeaeg annab vajalikku infot, kui inimene kandideerib või võetakse teie juures tööle nt rakenduskõrgharidust nõudvale ametikohale, sest õpe nominaalajaga vähemalt 2 aastat ja 6 kuud on tööandjail õigus lugeda vastavaks rakenduskõrgharidusele.